

JOGGYAKORLAT.

A Kúria újabb házassági perjogi gyakorlata. A francia Code 879. szakaszától a magyar királyi Kúria mai gyakorlataig, mely a Pp.-ban foglalt perjogi szabályok szigorú alkalmazásával is törekszik a házasságokat lehetőleg fenntartani, fokozatos fejlődést lehet megállapítani, melynek tanulmányozása az összehasonlító jogtudomány-nak érdekes témája lehetne. De nem bírna ránk nézve kisebb érdeklődéssel annak a fejlődésnek a feltüntetése sem, melyen a magyar házassági perjog ment keresztül az utolsó félszázad óta. Mert hiszen kétségtelen, hogy — akárhogy is vélekedünk a házasság felbonthatósága tekintetében — csak fejlődésről lehet szó, mikor a bíróságok a perrendi szabályok helyes alkalmazása útján is arra törekszenek, hogy a törvényhozó szándéka minél jobban megvalósuljon. Amint a következőkben látni fogjuk, a Kúriának az utolsó évek folyamán kifejlesztett gyakorlata a Pp. 639—686. §-ainak és a H. T. perjogi rendelkezéseinek alkalmazása terén is újat alkotott a jelzett irányban.

Első megállapításunk, melyet tenni vélünk, arra vonatkozik, hogy a Kúria újabban a nyomozó elvet a Ht. 77. §. a) pontjának, illetőleg a Pp. 648. §-ára fektetett bontókeresetek elbírálása körül még az eddigénél is szigorúbban alkalmazza és nem is megy bele az elhagyás jogosságának a vizsgálatába, hanem a törvényszék által kibocsátott felhívást hatálytalannak mondja ki, mihelyt alapot lát annak a megállapítására, hogy a visszahívás nem volt komoly. A komolyság hiányának bizonyítása céljából pedig a Pp. 669. és 670. §-ainak egybevetése folytán az alperes a felülvizsgálati eljárásban is érvényesíthet új tényeket. Felesleges fejtegetni ezen gyakorlat helyességét, ha azokra a martiriumokra gondolunk, melyeknek a nem komoly visszahívás folytán visszatérő házaspár ki van téve. Ezenkívül pedig a Kúria lehetőleg elutasítja a H. T. 77. §. a) pontjára alapított keresetet, ha alperes igazolja, hogy megvolt benne a szándék, hogy a bírói meghagyásnak a megszabott határidő alatt eleget tegyen és csak rajta kívül eső okból, vagy a felperes hibája folytán nem tett annak eleget.

Így alperes, aki jogos indok nélkül szakította meg a házassági életközösséget, annak bizonyítására, hogy felperes visszahívása nem volt komoly, a felülvizsgálati eljárásban is eredménnyel csatolhatta be . . . . nének a felpereshez intézett levelét, melynek tartalma mindkettőjüknek még a bírói határozat kibocsátása idejében is kétségtelenül fennállott bizalmas viszonyára vall (3145/30).

Felperes férj a 77. §-ra fektetett bontókeresetével el lett utasítva. Alperes 4 évi különélés után a felhívás folytán visszajött, de csak egy hétig maradt felperesnél. Miután a 37 éves felperes beismerte, hogy nem akart ezen idő alatt nemileg érintkezni alperessel, a Kúria következtetést vont felperesnek az egy hét alatt alperessel szemben más vonatkozásban tanúsított magatartására is, „Mert — úgy mond — a házassági életközösség megszakítása után az őszinte kibékülésre a legteljesebb jel arra alkalmas korban a házastársi tartozás teljesítése. Ehhez képest alperes jogos okból szüntette meg a felperes részéről nem őszinte és nem komoly célzattal kívánt házassági életközösséget.” ((22/32).

Újabban nemcsak akkor nyilvánítja hatálytalannak a Kúria a kibocsátott felhívást, mikor a felperes ágyassági viszonyban él, hanem akkor is, mikor pl. felperes férjnek a házassági életközösség visszaállítására bírói határozattal megszabott határidő alatt fennállott bizalmas viszonyából okszerűen következik, hogy felperes visszahívása nem volt komoly és akarata őszintén nem is irányult az életközösség visszaállítására. Hiányzik tehát a felperes jogszerű fellépésének az az alapfeltétele, amelyet a bírói gyakorlat a 77. §-ában meghatározott bontó ok érvényesítéséhez fűz. (3145/30).

A 976/30. számú perben úgy döntött, hogy nem lehet joghatályt tulajdonítani a 77. §-a alapján kibocsátott felhívásnak, mert a bírói felhívásban kitűntetett határidő alatt a peres felek felperes lakásán egy szobában háltak és laktak; a 93/31. és 3741/31. számú ítéletekkel pedig azért utasította el a 77. §-ára fektetett kereseteket, mert felperesek maguk adták elő, hogy megegyeztek alperessel a házasság felbontásának ezen módjában. A H. T. 77. §-ában megszabott 6 hónapi határidőt a végleges elhagyástól fogva számítja a Kúria, minélfogva elutasította keresetével azt a felperes férjet, aki csupán állás keresése céljából jött vidékről, hol a házasfelek együtt éltek, Budapestre és budapesti tartózkodása alatt a vidéken cselédi szolgálatot vállalt alperestől pénz kért „kölcsön”. (1581/31).

Nem árulunk el titkot, mikor rámutatunk, hogy a Kúria által a fentiek szerint szigorúan alkalmazott elv nem érvényesül teljes mértékben minden törvényszéken és hogy előfordul, hogy maga az eljáró törvényszéki bíró, látva a H. T. 80. §. a) pontjára fektetett házassági bontó per folyamán nyilvánuló bizonyítási nehézségeket, maga ajánlja a feleknek, hogy „szüneteltessék” a pert és időközben bontassák fel házasságukat a H. T. 77. §-ában kínálkozó kényelmes eljárás útján. De — úgy látszik — hogy a felek egyes képviselői sem vettek még tudomást a Kúria szigorú gya-

korlatáról, mert még mindig előfordul, hogy a felperes maga adja elő az életközösség visszaállítására irányuló meghagyás kibocsátása iránt beadott kérvényében, hogy „mivel alperes hozzá visszatérni és a házassági életközösséget visszaállítani nem hajlandó és mivel neki, t. i. a felperesnek nincs szándékában a házassági köteleket ilyen körülmények között továbbra is fenntartani, kéri a Pp. 648. §-ának megfelelő bírói meghagyás kibocsátását.” (1214/31. és 2145/31.). A 2146/31. számú perben is felperes maga adta elő, hogy ha alperes vissza is tért volna a 30 nap alatt, nem fogadta volna vissza. Magától értetődik, hogy mindhárom perben a Kúria a felpereseket elutasította keresetükkel.

Hasonló szigorral jár el a Kúria, mikor a 406. E. H. értelmében megkísérelt kiengesztelést követő visszahívási kérelem komolyságának elbírálásáról van szó. Így elutasította a 77. §-ára fektetett keresetével azt a felperes férjet, aki alperest elűzte a háztól és azután felkereste, hogy térjen vissza hozzá, azonban két napra rá megbízást adott ügyvédjének a per megindítására (6529/29); aki fivére kíséretében felkereste az alperest és anélkül, hogy bocsánatot kért volna tőle, csupán azt mondta neki, hogy szüntessék meg a viszálykodást és térjen vissza hozzá (5989/29), aki csupán ezekkel a szavakkal hívta vissza az alperest: „ne okoskodj, gyere vissza” (7769/28), továbbá ugyancsak a felperes férjet azzal az indokolással, hogy az árvaszék-nél a gyermekek tartása kérdésében megtartott tárgyaláson tett kijelentésével, mely szerint hajlandó az életközösséget visszaállítani, nem tett eleget annak a kötelezettségnek, hogy tartozott volna az alperest kiengesztelni. (2604/29).

De nem forog fenn a H. T. 77. §-ában írt bontó ok akkor sem, mikor a házassági életközösség visszaállítására kötelezett alperes annak folytán nem tett eleget a felhívásnak, mert ebben pl. betegsége folytán meg volt akadályozva (4315/28., 7883/30.).

Elutasította a Kúria a H. T. 77. §-ára fektetett keresetével azt a felperest, akit alperes a bírói felhívás kézhez vétele után kért, hogy jöjjön érte kocsin, azonban ennek a kívánságnak nem tett eleget. „Amikor alperes, mondotta a Kúria, a házassági életközösség visszaállítása iránt ismételt tanúsított készségével a felperesnek éveken át idegen nővel folytatott benső viszonyát is megbocsátani hajlandó volt, joggal várhatta a felperestől, hogy hozzá közeledjék őszinteséggel és ennek azzal adja bizonyosságát, hogy vigye őt kocsin szüleinek a házából ingóságaival együtt a közös lakásba. Ennek a jogos kívánságnak indokolatlan megtagadásával pedig okszerű a következtetés arra, hogy

felperes akarata a bírói felhívás kibocsátása idején nem irányult komolyan arra, hogy a házassági életközösséget az alperessel visszaállítsa." (3333/29.) Ugyancsak megállapította a Kúria a felhívás komolyságának hiányát és kimondta a felhívás hatálytalanságát, mikor alperes a felhívási időközben a bírói felhívás vétele után a felpereshez levelet intézett, melyben azt közölte vele, hogy örömmel vette a bíróságnak a házassági együttélés helyreállítására vonatkozó felhívását és kijelentette, hogy készséggel állítja vissza a házassági életközösséget, de kérte felperest, hogy jöjjön érte X községbe, ahol két kiskorú gyermekével az édes anyjánál lakott. Ezt a kérését azzal indokolta, hogy két gyermekével és szükséges holmijaival utazni nem képes és különben sincs az utazás költségeire pénze. Mivel felperes nem válaszolt alperesnek a fenforgó körülmények között teljesen jogos és méltányos kérésére, őt keresetével a Kúria elutasította. (5466/30.)

A Kúria számos újabb ítéletében megvilágította a bizonyítási teher kérdését. Ezekre csak röviden utalunk, mikor emlékeztetünk, hogy a 77. §-a folytán keletkezett perben felperes tartozik bizonyítani, hogy az alperes az elhagyó fél, tehát hogy pl. lakásváltoztatás esetében ő az alperest az átköltözködéssel felhívta és hogy alperes a felhívás teljesítését alaptalanul megtagadta. (1566/28., 309/31.) Viszont alperes tartozik bizonyítani az elhagyásnak és a bírói meghagyás teljesítése megtagadásának a jogos voltát, illetőleg az annak a következtetésére szolgáló tényeket (6345/29.). Ezzel a kérdéssel kapcsolatban mondotta ki a Kúria a 257/28. számú ítéletében, hogy a Pp. általános elveivel összhangban, a bizonyítási teher a bontóknak megállapítása végett felhozott ténykörülmények tekintetében arra a félre hárul, aki azokat a keresetben, illetve viszonykeresetben alapul felhozta és érvényesíteni kívánja, azonban — némileg a Pp. 263. §-ának rendelkezésével ellentétben — arra nézve, hogy a kereseti jog időmulás és megbocsátás folytán el nem enyészett, ugyancsak a kereseti jogot érvényesítő felperest terheli a bizonyítási kötelezettség. Alperesnek csak joga, de nem kötelessége oly tények felhozása és bizonyítása, melyekből a kereseti jog elenyészése megállapíthatik.

A bizonyítékok mérlegelése tekintetében érvényesülő szabadságot élénken jellemzi a 2814/30. számú per, amelyben a Kúria — más perekben a felek egyéniségének és a per összes körülményeinek tekintetbe vételével nyilvánított felfogásával ellentétben — nem látta fenforogni a 80. a)-ban írt bontókat, mikor felperes feleség ismételtén megszakította a házassági életközösséget 66 éves, sánta és gondo-

zásra szoruló férjével, aki ennek folytán ideiglenesen egy 57 éves nőt vett magához, akivel egy ágyban hált és aki odahozta összes ingóságait.

A 6311/30. számú ítéletben a Kúria kimondta, hogy a Pp. 670. §-át akként értelmezi, hogy az alperest a házasság fentartása érdekében eskü alatt akkor is ki lehet hallgatni és esküre bocsátani, ha ügydöntő védelmi állításait csupán valószínűsítette.

Habár a Kúria fentartotta azon álláspontját, hogy a házasságkötés előtti körülmények és a H. T. 83. §-a értelmében elévült cselekmények nem szolgálhatnak valamely bontó ok bizonyítására, egyes kivételes esetekben (4458/30., 8303/30.) mégis szükségesnek tartotta azok felderítését. Így pl. felperes az 1925. évben folyamatba tett bontóperben bizonyítani kívánván, hogy alperes az 1914. év nyarán éjjel a házukban elszállásolva volt főhadnagy szobájába hálóingbe beosont, a fellebbezési bíróság ennek megállapítását a 83. §-ra való hivatkozással mellőzte. „Habár, így határozott a Kúria, anyagjogi tekintetben ez helyes is, a fellebbezési bíróság az ide vonatkozó tényállás megállapításának mellőzésével a Pp. 270. §-ában előírt eljárási szabályt sértett meg azért, mert az alperesnek ez az állítólagos cselekménye, ha valónak bizonyulna, alkalmas lehet az alperes egyéniségének a megítélésére és különösen felperes ama tényállítása valóságának a megállapítására, melyet a felperes az alperes későbbi hasonló vétkes viselkedésére vonatkozóan tett.”

Ismételten alkalmazta a Kúria a Te. 40. §-át, amennyiben az iratok alapján a bizonyítás mérlegelésével, vagy a feleknek teljesen egybehangzó előadása alapján a fellebbezési bíróság ítéletének feloldása nélkül állapította meg oly tényállás valóságát, vagy valótlanságát, amelyre vonatkozólag a fellebbezési bíróság ítélete ténymegállapítást nem tartalmazott. Ekkép megállapította az 5734/30. és 7818/30. számú ítéletekkel a visszahívás komolyságának hiányát, a 8144/30. számú ítélettel, hogy felperes felesége a tanúk által bizonyított nyilatkozatot megtette és hogy felperes az alperes fivérével sötétben való csókolódzása által megsértette a házastársi kötelességet az 1393/30. számú ítélettel, hogy egy idegen férfi ismételten megfordult a külön élő alperes nő lakásán; a 2148/31. számú ítélettel elutasította felperes férjet keresetével, mert a Te. 40. §-ában foglalt rendelkezés által biztosított jogkörében megállapíthatónak találta, hogy a házassági viszonyt maga sem tekintette feldultnak, mivel a kü-

lönélés alatt szerelmi viszonyt folytatott egy idegen nővel és alpereshez „Édes szívem” megszólítású levelet írt, a 3626/31. számú ítélettel megállapította alperes férj íszákoságát és az ő hibájából bontotta fel a házasságot, az 5081/30. számú ítélettel pedig elutasította felperes férjet a 80. §. a)-ra alapított keresetével, mert megállapította, hogy alperes betegsége folytán jogos indokból van távol.

A perfüggőség tekintetében a Pp. 664. §. értelmében az alperes pergátló kifogása tárgyában lefolytatott elkülönített eljárás folyamán fontos elvi jelentőségű kijelentést tett a Kúria a 4181/30. számú perben. E szerint a peres felek között előbb megindított perben a felperes keresetét a H. T. 76. §-ára alapította, míg az ezúttal elbírált perben a felperes a házasság felbontását a H. T. 80. §-a alapján kérte. A két perben azonban a perbe vitt jog nem azonos, mert különböző tényeken alapul. Ennek pedig az a következménye, hogy a H. T. 76. §-ára alapított keresetnek az elutasítása nem vonja maga után azt, hogy a 80. §-ára fektetett keresettel szemben jogérvényesen eldöntött ügynek a kifogását sikerrel lehetne érvényesíteni. A két per folyamatban léte a két per egyesítését sem vonja maga után. A H. T. 85. §-ában foglalt rendelkezésnél fogva ugyanis a vétkesség kérdését azokban az esetekben kell együttesen eldönteni, amelyekben felperes keresetével szemben az alperes viszonykeresettel, vagy külön keresettel maga is kéri a házasság felbontását, vagy pedig kereset nélkül a 85. §. alapján kéri a felperes vétkességének a kimondását. A jelen esetben azonban a felperes indított új keresetét, ebben a perben ismét egyedül csak az alperes vétkességét kell elbírálni. Ennélfogva, habár a korábban indított pernek adatai az ügy eldöntésénél, különösen a 80. §. utolsó bekezdésének alkalmazásánál felhasználhatók, a két per a vétkesség kérdése tekintetében nincs oly összefüggésben, amely azok egyesítését indokolttá tehetné. A Kúria döntésének helyessége abból is nyilvánul, hogy felpersnek a 80. §-ára alapított vétkes cselekményre fektetett kereseti joga időmulás következtében elenyészhetett volna, ha az előbbi per jogerős befejezését be kellett volna várnia. Egyébként a 87/30. számú ítélet kimondta, hogy házassági perben perfüggőség nem keletkezhetik, hanem a felperes által folyamatba tett bontó pert az alperes által indított későbbi bontó perrel egyesítette. Amennyiben ugyanis az előbbi perben a bíróság a házasságot jogerős ítélettel felbontaná, ezen ítélet folytán a felek házassága a H. T. 73. §-a értelmében megszűnnék, ennek pedig az lenne a következménye, hogy a később folyamatba tett pert nem lehetne folytatni.

A fellebbvitel tekintetében a Kúria ismételten kimondta, hogy a Pp. 677. §. 3. bek.-nek rendelkezése nem jelenti azt, mintha valamely a keresetben érvényesített bontók megalapozására a fellebbezési eljárás során új tényeket nem lehetne érvényesíteni. Az 5082/31. számú ítélettel pedig azt mondta ki, hogy a Pp. 677. §. értelmében a fellebbezési bíróság az illetékesség hiányát a Pp. 639. §. fenforgása esetében hivatalból nem veheti figyelembe és így az alperes által az utolsó közös lakhelyre nézve a fellebbezésben érvényesített bizonyítékok nem vonatkoznak a hivatalból figyelembe veendő körülményekre.

A perújítás tekintetében különös érdekekkel bír az 5656/29. számú ítélet, mely szerint mikor a felperes bontókeresetének megalapozására az előbbi jogerősen eldöntött perben békítési kísérletre hivatkozott, de ennek megtörténtét a bíróság nem állapította meg, ezt a tényt a felperes nem hozhatja fel sikerrel egy később megindított perben, hanem a Pp. 503. §. 11. pontja értelmében csak a már jogerősen eldöntött pernek a megújítása esetén. Azonban ez nem vonatkozik azon felhozott és bizonyított békítési kísérletekre, melyeket csak azért nem tudott sikerrel érvényesíteni az előzetesen jogerősen eldöntött bontó perben, mert azok óta a 406. E. H.-ban előírt 6 hónapi határidő nem telt el.

Dr. Hajnal Henrik.

A Magyar Nemzeti Bank joghatósága.')

Minden jel arra mutat, hogy pénzügypolitikánk hosszú időre elejtette a szabadság elvét és a gazdasági élet minél szélesebb körét igyekszik a megkötöttség Prokrustes ágyába szorítani. Az ujdonsült és a meghosszabbított életű kormányrendeletek minduntalan egy-egy darabot szelnek le magánjogunk még épségben maradt területéből. Ebben a kötött forgalomban döntő szerephez jutott a Magyar

*) A joghatóság fogalma lehet külföldi viszonylatu, helyesebben nemzetközi alaki magánjogi kérdés is (L. Dr. Balla I. Magánjogi joghatósági szabályainak rendszere M. Jogászegyleti értekezések Uj. f. 123. füzet.). A joghatóság fogalmát ezuttal kizárólag belföldi vonatkozásban használjuk és alatta a közigazgatási funkcionak eredmény szerint való meghatározását értjük. Concha tanítása szerint a közig. funktio eredménye parancsolásban v. tiltásban, szóval az alattvalók akaratát megkötő hatalom gyakorlásában állhat. Concha szerint az ilyen funktiot végző szerv tekinthető hatóságnak. (Concha: Politika II. k. Közigazgatástan 85.) Cikkünkben azt fejtegetjük, hogy kötött devizaforgalmi jogszabályaink értelmében egy magánjogi alany végez közigazgatási funktiot.